

Svetovni pridelok žita

Svetovni pridelok žita kaže po količini znaten porast v razmerju s predvojnimi razdobjem. Primerjava med zadnjim štiri letnim razdobjem in štiri letnim povprečjem pred drugo svetovno vojno kaže, da se je pridelok žita povečal za skoraj 100 milijonov ton. Kljub temu pa porasi pridelka krušnega žita ni enakomeren s povečanjem skupnega svetovnega prebivalstva. Če pridelok krušnega žita v razdobju 1934-38 označimo s 100, tedaj znaša indeks povečanja za leta 1952-54 113,5, medtem ko je indeks povečanja števila prebivalstva v istem razdobju 125,5.

Ta težnja je po posameznih celinah različno prišla do izraza tako, da je neenakomerno razporejena. Neskladje med pridelkom in skupnim prebivalstvom je posebno poudarjeno na celinah z državami, ki so ekonomsko in tehnično nerazvite.

V najugodnejšem položaju je Severna Amerika, kjer je leta 1954 9,9 odstotka svetovnega prebivalstva pridelalo 26,9 od-

PRIDELEK ŽITA PO KONTINENTIH (v milijonih ton)

Kontinent	1934-38	1948-52	1954
Evropa	117,9	110,7	117,9
Sev. Amerika	112,0	175,3	167,5
Južna Amerika	27,6	24,8	30,3
Azija	259,9	256,1	277,1
Afrika	25,8	31,4	36,6
Avstralija	5,2	6,8	6,3
Skupaj:	548,5	605,1	635,7

stotka svetovnega pridelka žita. Zato nastajajo v Severni Ameriki veliki tržni presežki žita. Najneugodnejši položaj je v Aziji, kjer skoraj 60 odstotkov svetovnega prebivalstva prideluje samo 43,6 odstotka svetovnega pridelka žita. Neugodno je stanje tudi v Afriki in Južni Ameriki. V Evropi je to razmerje večinoma usklajeno.

Po celinah pa je občutno neskladje med porastom pridelka in prebivalstva. Če označimo leta 1934-38 s 100, tedaj je bil za Evropo v letih 1952-54 indeks pridelka žita 100, prebivalstva pa 109; severnoameriški pridelok žita 150, prebivalstva pa 131; južnoameriški pridelok 108, prebi-

SVETOVNO PREBIVALSTVO IN PRIDELEK ŽITA V LETU 1954

Kontinent	% prebivalstva	% pridelka
Svet skupaj	100	100
Evropa	16,2	17,9
Severna Amerika	9,9	26,9
Južna Amerika	5,0	4,7
Azija	59,3	43,6
Afrika	9,1	5,9
Avstralija	0,5	1,0

POVPREČNI PRIDELEK KRUŠNEGA ŽITA NA PREBIVALCA

Kontinent	1934-38	1952-54
Evropa	520	291
Severna Amerika	625	718
Južna Amerika	333	253
Azija	229	190
Afrika	160	170
Avstralija	475	456
Svet	285	262

valstva pa 144; Azija — pridelok 106, prebivalstvo pa 128; Afrika — pridelok 144, prebivalstvo pa 128 in Avstralija — pridelok 121, prebivalstvo pa 140.

Razlike so očitne. Medtem ko je porast pridelka v Severni Ameriki (posebno glede na raven pridelka) znatno večji od porasta prebivalstva, je v Aziji porast prebivalstva (posebno glede na število prebivalstva, ki živi v Aziji) mnogo večji od porasta pridelka, ki je že sicer na posameznega prebivalca zelo nizek (znatno nižji je od svetovnega povprečja, a večji samo od pridelka na prebivalca v Afriki).

Svetovni pridelok žita torej zaostaja za potrebami. Problem usklajevanja pridelka s porastom prebivalstva ima perspektivo reševanja v spremembi lastninskih odnosov, pridobitvi novih površin za obdelovanje, posebno pa v povečanju donosa.

Investicije ZDA v Latinski Ameriki

V Latinski Ameriki je več investiranege ameriškega kapitala kakor v vseh drugih področjih sveta z izjemo Kanade. Dotok ameriškega kapitala na to področje narašča posebno v zadnjih letih. Po podatkih ob koncu leta 1953 znašajo skupne najvišje investicije v Latinski Ameriki 9,5 milijarde dolarjev. Od tega odpade na neposredne zasebne investicije 6,7 milijarde. Po važnejših državah je razpored nekaterih ameriških zasebnih investicij naslednji:

Venezuela 1,5 milijarde, Brazilija 1,1 milijarde, Kuba 725 milijonov, Čile 636 milijonov, Mehika 600 milijonov, Argentina 450 milijonov, Peru 300 milijonov, Kolumbija 272 milijonov itd.

Največji del teh investicij je v rudarstvu (čilski baker), proizvodnji agrarnih izvoznih kultur (sladkor na Kubi), posebno pa v izkoriščanju nafte (Venezuela). Na račun dobička odhaja v ZDA iz Latinske Amerike vsako leto povprečno okrog 800 milijonov dolarjev ali 2,5-krat več, kakor znaša dotok novega kapitala iz ZDA v Latinsko Ameriko. Razen tega je okrog 3 milijarde latinsko-ameriškega kapitala v ZDA.

Ameriške družbe proizvajajo do 90 odstotkov skupnega izvoza nekaterih latinsko-ameriških izdelkov (nafta, železna ruda, svinec, nikelj, banane). To pove še več o pomenu tega področja za ameriške

ODKUP KMETIJSKIH PRIDELKOV NA POLJSKEM

Obvezni odkup kmetijskih pridelkov je bil v ljudski republiki Poljski odpravljen leta 1946, ponovno uveden pa 1952. Obvezni odkup obsega samo 4 pridelke in izdelke: žito, krompir, mleko in meso.

Na Poljskem so nedavno podvzeli potrebne ukrepe, da bi obvezni odkup postopno zamenjali s prosto trgovino s kmetijskimi pridelki.

V skupnem dokumentu, ki sta ga v začetku januarja letos glede odkupa objavila CK Poljske zadružne delavske partije in glavni odbor Kmečke stranke, so določene naslednje spremembe in ukrepi:

Zmanjšanje obveznega odkupa žita iz letošnje žetve za približno 500.000 ton ali za eno tretjino.

Osvoboditev obveznosti obvezne oddaje gospodarstev pod 2 ha zemlje.

Sorazmerno zmanjšanje odkupnih obveznosti drugih gospodarstev ob uporabi novih, bolj elastičnih kriterijev pri ugotavljanju kakovosti zemlje.

Povečanje cen žita, ki bo obvezno odkupljeno, za 100 odstotkov.

Povišanje cen volne in surovih kož, ki jih država prosto odkupuje od proizvajalcev.

Od 1. januarja letos je popolnoma ukinjen obvezni odkup mleka.

Tiste količine pridelkov, ki niso zajete z obveznim odkupom, odkupuje država po cenah, ki so približno enake cenam na prostem trgu, kakor tudi s sistemom kontrahiranja, ki zajema tiste pridelke, ki jih ne odkupujejo obvezno.

Vpliv sueške krize in dogodkov na Madžarskem na poljsko gospodarstvo

Poljska je uvažala iz Madžarske 100.000 ton nafte in naftinih izdelkov na leto. Te dobave so po oktobru 1956 skoraj popolnoma prenehale. Na madžarsko nafto ni mogoče računati niti v letu 1957. Hkrati bo Poljska dobavila Madžarski okrog milijon ton premoga, kar bo povečalo njene aktivne v trgovini z Madžarsko.

Težave poljskega gospodarstva zaradi sueške krize se kažejo v prvi vrsti v otežkočenem in občutno dražjem prevozu blaga v trgovini z Indijo, iz katere bi morala Poljska uvoziti 100.000 ton železne rude in izvoziti v Indijo prav toliko cementa. Iz Kitajske bi bila morala uvoziti okrog 250.000 ton železne rude in drugih izdelkov. Prav tako je odpadel uvoz dolgovlaknatega bombaža iz Egipta.